

IRÁNYTŰ HIÁNYÁBAN FEJTÖRÉST ÉS RÁNCFELTÖLTÉST OKOZHAT A NÖVÉNYVÉDELEM...

A hosszútávon gondolkodó gazdálkodók és termelők jogosan tehetik fel a kérdést, hogy ki és milyen irányba tartja az iránytűt, mi alapján és hogyan döntsenek, ha egy növénykultúrát ellepnek a nem várt, ám látható és károkozó, kúszó-mászó mumusok. Vajon létezik jó megoldás az invazív károsítók ellen, leküzdésükre felkészült ellenük a természeti környezet? Belegondolni is rossz, hogy a termelőket mennyi megpróbáltatás éri a termés megvédése során, de ennél összetettebb is lehet a kérdés, hiszen megfelelő védelem nélkül akár az élelmiszer előállítás biztonsága is veszélybe kerülhet. A fogyasztó pedig a legtermészetesebb módon szeretne szermentes zöldséget, gyümölcsöt fogyasztani, amit az áruházak ellenőriznek. Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy Európában, Magyarországon a legszigorúbb szabályok vonatkoznak a növényvédelemre, amelyek garanciát jelentenek a környezet védelmére, az emberi szervezet egészségének megőrzésére. A felelős gazdálkodók számára nem kérdés, hogy mindezt figyelembe vegyék a termesztés során és nem is érdekük, hogy áthágják a szabályokat. Az Árpád-Agrár Zrt. szinte az elsők között alkalmazta az integrált biológiai növényvédelmet, amely az évtizedek során igen nagy fejlődésen ment keresztül, de kétségtelen, hogy vannak még megoldásra váró feladatok, amelyekre Buleca Csaba növényvédelmi vezető hívja fel a figyelmet.

Milyen új növényvédelmi fejlesztések vannak, amelyek megkönnyíthetik a termelők sorsát, munkáját?

Minden évben vannak újdonságok, jelennek meg új technológiák, de ezeket nem tudjuk azonnal átvenni, alkalmazni. Hiszen nem feltétlenül a mi termesztésünkhöz igazított technológiák és egy növényvédő-szer előállítására több évig, évtizedig is eltarthat. Éppen megnéztem egy hatóanyagot, az azoxistrobin-nak a múltját és 1977-ben fedezték fel, mint molekulát és 1996-ban engedélyezték először növényvédő szerként. Nem kis idő, nem kevés kutatás és nem kis pénz. Ha párhuzamba állítom egy oltóanyaggal, akkor az eléggé gyors folyamatnak számít.

(hasznos rovarok telepítése a szegvári új 2,5 hektáros üvegházban)

Az Árpád-Agrár Zrt. területein elsődleges törekvés a prevenció, ezt hogyan lehetséges elérni, milyen eszközökkel?

Nálunk a termesztési ciklus és a technológia eléggé egyedi, az őszi kiültetés, amikor a kártevők, kórokozók könnyen betelepülhetnek az üvegházakba és utána egy olyan időszak következik, amely a növény számára nem igazán optimális.

Hiába szeretnénk a növény minden igényét kielégíteni, ennek ellenére az mégis csorbul, mert számos dolgot tudunk befolyásolni, de a fény mennyiséget, amire szükség volna, azt

sajnos nem irányíthatjuk. A 2020-as év novembere és decembere az átlagosnál is sokkal sötétebb volt és ilyen körülmények között, ha a növény egy kicsit legyengül, szenved, fogékonyabbá válik a kórokozókkal szemben, ha a kártevők jelen maradhatnak a növényházban, a növényt sokkal érzékenyebben érinthetik, mint egy optimális fejlődésű állapotban. Ilyen esetben a beavatkozás mikéntje és a növényvédelmi kezelés is sokkal több kockázatot jelent. Ráadásul olyan körülmények között, amikor a védekezés sem a növény, sem pedig a betelepített hasznos rovarok számára nem optimális a károsítók akkor is szépen, csendben szaporodhatnak. Ezért van nálunk a folyamatos monitoring, hogy a lehetséges gócpontokat feltárjuk, és szükség esetén olyan integrált növényvédelmi eszközökkel védekezünk, amelyek hatékonyak és engedélyezettak is.

(kocktélparadicsom termesztése az új szegvári 1 hektáros üvegházban, háttérben a sárga, ragadós fogólap)

Ilyen a csapdázás, a foltkezelés, a sárga ragadós fogólap, de ha a hasznos szervezet számára nem optimális a környezet, akkor lassabban fejlődnek, ezzel lehetséges, hogy az életciklusuk kitolódik, viszont az ő reprodukciós tényezőjük is - ami a hőmérséklettől függ-, elnyúlik. Optimális feltételek között a hasznos szervezet fejlődése gyorsabb, mint a kártevőké.

Vannak ún. krízis időszakok, mikor kell jobban odafigyelni?

Folyamatosan oda kell figyelni, de leginkább az indulás az, ami krízisidőszaknak számít. Régebben volt a kezünkben olyan növényvédő-szer, amivel az induláskor a kártevők számát le tudtuk nullára csökkenteni, de most már nincs ilyen eszköz, kivonták, mert a kockázatalapú besorolásból veszélyalapúnak minősült.

Két évtizede dolgozol ezen a pályán, ebben a szektorban. Mit tapasztalsz milyen fejlődésen megy keresztül a növényvédelem, milyen különbségeket látsz az évek során?

Egyértelmű, hogy a kémiai védelemből mentünk át a biológiai irányba, nyilván ez nem teljes biológiai növényvédelem, hanem integrált növényvédelem. Itt egy olyan értékű kultúrát kell gazdaságosan működtetnünk, ahol nem lehet hibázni. Azt látjuk, hogy a társadalmi elvárásokon keresztül szigorítják az előírásokat és sokszor nagyobb mértékben annál, mint amennyi tudományos alapokon indokolt lenne. Folynak a növényvédőszer fejlesztések, de sokkal nagyobb arányban vonnak ki és bizonyos elvek alapján születnek olyan döntések, hogy ezzel bizonyos növényvédőszer maradék értékek tovább csökkennek. Vannak növényvédő szerek, melyek kereskedelmi előírások (érdekek, érdekeltségek) miatt nem használhatók, pedig az integrált növényvédelemben nagyon jól beilleszthetőek lennének a termesztés során.

(virágzó koktélpáradicsom az új szegvári 1 hektáros üvegházban, munkában a szorgos és hasznos méhecskével)

Azt látjuk, hogy a növényvédő szer kivonások mellett nagyon szerény azoknak a száma, amit újonnan engedélyeznek és vezetnek be, de ezek még a mi hajtási technológiánkra nincsenek adaptálva. Sok esetben a forgalmazó is inkább csak keresi az utat és azt mondja, hogy visszajelzéseket szeretne kapni a termékéről, tőlünk, mint felhasználótól.

Nagyon sok növényvédő-szer gyártó cég az úgynevezett biostimulánsok, növényélettani hatást gyakorló szerek felé indul el és ugyan úgy, mint a humán gyógyászatban, a

növénykondíció fenntartásán keresztül próbálja a megfelelő utat megtalálni. Nagyon sok kutatás van, de üzemszerűen nem biztos, hogy egyhamar megoldják a problémát.

Mitől kell leginkább tartani, melyik kártevő és/vagy kórokozó okozza a legtöbb fejtörést, illetve vannak-e rezisztens növények?

A növényvédelem egy összetett kérdés, minden károsító okozhat egy felépített biológiai egyensúlyban negatív eltolódást, annak felborulását. Alapvetően a „hagyományos” hajtatási kártevőkkel (tripsz, takácsatka, üvegházi molytetű) megbirkóznánk hasznos rovarok betelepítésével, de sajnos technológiailag kidolgozott és gazdaságilag elfogadható biológiai védekezés nincs még a levéltetvek ellen. Óriási gondot okoz a vándorpoloska és a márványos poloska megjelenése, felszaporodása, mert nincs ellenük biológiai megoldás. Legújabban a hernyókártevők (Chrysodeixis, Helicoverpa) okoznak fejfájást, folyamatos védekezésre kényszerítve minket, ami az alapkártevők elleni védekezésünket gyengítik. Paprikatermesztésben a lisztharmat megjelenése okoz problémát, kevés a használható hatóanyagok száma, gyors a rezisztencia kialakulásának lehetősége a szerekkel szemben, és egyelőre csak néhány elismert lisztharmatellenálló TV paprika fajta van a piacon, jellemzően a Magyarországon hajtattott TV és Hegyes-csípős paprikafajták fogékonyak a betegségre. És ne feledkezzünk meg a vírusokról, melyek alattomosan veszélyeztetik a növényállományainkat. Természetesen a termelők a biztonságos termesztés érdekében próbálnak minél több rezisztenciával rendelkező fajtákat választani, de ennek is sok, akár gazdasági, piaci és termesztési időszaki korlátja lehet (fényhiány érzékenység). A vírusok szaporítóanyaggal vektorok útján (levéltetvek, tripszek), fertőzött növényi maradványokkal kerülnek a termesztő berendezésekbe, és okozhatnak hatalmas gazdasági károkat. Jelenleg a leginkább rettegett növényi vírus a ToBRFV (Jordán-vírus), mely ellen még nincs olyan rezisztens paradicsomfajta, amely beilleszthető lenne a termesztésünkbe. Sajnos úgy látszik, hogy a vírusfertőzést a szaporítóanyagon kívül, leginkább kereskedelmi utakat többször megjárt növénymaradványokkal szennyezett göngyölegek, raklapok jelentik, tudjuk, hogy a paprikát is veszélyezteti a vírus, de a fajták érzékenységéről nincs még információnk. A védekezés ellene, mint a Clavibacter ellen is, egyelőre a nagyon következetesen felépített és alkalmazott higiéniai rendszabályok betartása lehet.

A higiéniai szabályok betartásával kapcsolatos igen nagy fegyelem, ami az Árpád valamennyi területén tapasztalható, mit és hogyan befolyásol?

Először a paradicsom termesztésénél kezdtük nagyon komolyan venni a higiéniai előírásokat, mert ott van az ún. Clavibakter, ami 60-70%-os kárt is okozhat az állományban. A dolgozóink is megértették, hogy mennyire fontos minden szabály betartása és mivel a paradicsomtermesztő házaink általában egy bejárattal rendelkeznek, ezért az ott elhelyezett kéz és láb fertőtlenítése nélkül nem is lehet belépni és csak olyan ruhában, amit kizárólag az üvegházban használhatnak, idegenek esetén pedig kötelező a teljes védőruha használata. A paprikás házaink nem most épültek - kivéve az új szegvári üvegházat -, sok ajtóval, több megközelítéssel és ismerjük ennek a hátrányait. Hollandiában nagyon komoly higiéniai protokollok vannak a kitakarítástól, a büfén keresztül a mellékhelységekig és mégis nagyon

sok esetben fizikai akadályt kell képezni a dolgozóval szemben, hogy ne kerülje meg a szabályok betartását. Ha ezt fejben rendbe tudjuk tenni, akkor azzal már előrébb vagyunk, és úgy látom, hogy az Árpádban nagyon jó lépések történtek a higiénia irányába is.

(képen látható Vígh Tibor üvegházvezető kéz- és lábfertőtlenítés közben)

Tudni kell azonban azt is, hogy a higiénia is olyan, hogy a világ összes pénzét rá lehet költeni egy vélt, vagy valós veszély megelőzésére.

A pandémia ezen a területen is drágulást hozott, sokszor készlethiányt is pl. a gumikesztyű, a lábvédő és más eszközök esetében. Miközben a globális felmelegedés okán is egyre több fenyegető vírussal kell szembenézniük a termelőknek, addig a védőeszközök piaca igaz bővül, de a növekvő kereslettel egyenes út vezet a növekvő árak és drágulás felé.

(paprika fürtök az új szegvári üvegházban)

Fogyasztóként sokszor eszembe jut, hogy a hazai zöldség és gyümölcs biztosan nagyon sok szűrőn átmegy, mire a polcokra kerül. De vajon mi történik az import esetében?

Ez egy nagyon nehéz kérdés, de feltételezzük, hogy az áruházláncokban ugyan azok az előírások vonatkoznak minden beszállítóra.

Én azt tudom elmondani, hogy ránk mi vonatkozik és valóban többszörösen is nagyon komoly ellenőrzéseken kell átmenni, minőségbiztosítási rendszert működtetni, ami az áruházlánc előírásainak része és sok esetben szigorúbbak, mint a jogszabályi feltételek. Március 25-én megjelent egy új rendelet, ami alapján a növényvédőszer laborok akármilyen szermaradék illetve invazív kártevő, korokozó megjelenését tapasztalják - akár a termelő saját maga által kért vizsgálat során is-, kötelesek jelenteni a NÉBIH felé, ami el fog járni. Tehát, ha én önellenőrzésképpen viszek be termékmintát a laborba és abban találnak valamit, akkor is meg fognak büntetni. Ezért nagyon vigyázunk, hogy a mindenféle előírásnak és elvárásnak megfeleljünk.

Azt gondolom, hogy a teljes magyar kertésztársadalom számára egy nagyon nagy érvágás lenne, ha valamilyen magyar termék, - *függetlenül attól, hogy ki termelte*- mondjuk egy paprika fennakadna egy ilyen vizsgálaton, mert az nagyon sok negatív dolgot vonna maga után. Minden kertész érdeke az, hogy a mi termékeink megbízhatóak, egészségesek, frissek legyenek, és ne lehessen belekötni ebből a szempontból sem. Az biztos, hogy amit mi termelünk, az a szedést követően szinte azonnal a polcokra kerül, friss, de az importról ezt nem feltétlenül tudjuk elmondani és éppen ezért arra biztatjuk a fogyasztókat, hogy a hazait válassza, mert az garantáltan egészséges és nem tartalmaz semmilyen növényvédőszer maradványt, amitől tartania kellene. A termelőnek nem érdeke, hogy bármilyen szabályt átlépjen, hiszen a sorsunk, az életünk a fogyasztók kezében van.

Szerző: Both Ildikó;

Fotó: Arany Sándor Gábor

Kapcsolat: gold.both@gmail.com;

Web: arpad.hu;

Budapest, 2021.05.17.